

1. jun. 1868 v naznanilu str. 236 pravi vredništvo: Naša prošnja v zadnjem listu doslej žalibog ni našla zaželenega odziva; preobilica zaostankov, pa tudi marsiktera nemila izkušnja nas je prisilila, da ustavimo z današnjim listom izdavo „slov. Glasnika“ za drugo polletje itd. . Z Bogom!

m) Urban Jarnik, učenec in naslednik O. Gutsmanov, imenuje se po pravici Koroški Vodnik, ki ga je opisal A. Janežič v Vodnikov. Spomeniku l. 1859 str. 112—115, kjer je priobčil tudi nekaj njegovih izvirnih pesem. „Podajemo jih tu popolnoma nespremenjene; celó posebnosti koroškega govora smo skoz in skoz prideržali, da nam v svoji izvirni pisavi kažejo, v kako gladki in čisti slovenščini je že leta 1809 pel in pisal naš koroški vodnik na polju pesniškem — Urban Jarnik iz zilske doline (str. 114).“

„Sloga jači, nesloga tlači“.

Ta zlati izrek bodi glavno vodilo vsemu učiteljevemu delovanju.

Poročal pri okrajni učiteljski konferenciji v Postojini v 7. dan julija 1886. l. **Fran Mrcina**, učitelj na Gočah.

(Dalje in konec.)

Blebetanje je pa toliko nevarnejše, ako postane opravljanje, t. j. ako se po njem razširjajo drugih napake; kajti s tem se zadevajoči še bolj razburijo, ter se v svojej razburjenosti še manj ogibljejo neslogi. Ako pa blebetavec nima resnične tvarine, pa si jo izmisli, in potem mu pravimo obrekovalec. Obrekovalec škoduje zopet slogi, ker se opira na neresničnost ter nima svoje zbadljivosti in razžaljivosti nobene meje.

Vender se pa ta neprevidna raba jezika vrši za hrbotom tistega, komur je namenjena. Lehko je torej mogoče, da on o vsem opravljanji in obrekovanji nič ne izvé ter tako izostane važen faktor mrznji in neslogi. V tem obziru je tedaj zasmehljivost ali zabavljivost in grajavnost še hujša. Zabavljivec in grajavec devlje sè zbadljivostjo vse v nič, kar vidi na drugih z namenom, da bi je smešil, bodi si iz čmernosti ali hudobne navade, bodi-si iz prevzetnosti ali zavisti.

Prav to naravnostno zbadanje, zasmehovanje in zaničevanje pa je poglavitni povod, da se človek odstranjuje in oddaljuje od človeka, da se vzajemno drug drugega ogibljeta, ter tako odtegujeta skupnemu, vzajemnemu in složnemu delovanju.

Ne trdim, da bi se tû našteje kreposti in napake, ki pozitivno ali negativno vplivajo na složno življenje v človeštvu, nahajale mej šolsko mladino v gori razpravljenem razvitku, vender se pa njihove kali in prvi začetki tudi v otročjem srci ne dade odrekovati. Učiteljeva dolžnost je tedaj skrbeti, da se ne razvijajo oziroma zatró — in v tem se javlja njegovo delovanje v šoli v smislu na čelo postavljenega izreka.

To delovanje učiteljevo v šoli pa bi bilo negotovo, ako bi ne bil tudi sam tak, kakor hoče svoje otroke imeti. V dejanji se kaže mož, ne v besedah! Res je, da mu v to ne daje šola sama, to je njegovo delovanje pri pouku, Bog vé kake prilike, pa otrok ne vidi učitelja le v šoli, ampak on ga pozna tudi zunaj šole, on sliši o njem tudi doma. V tem obziru mora tedaj učitelj jako paziti, da sam skrbno goji gori našteje kreposti, ter se ogiblje nasprotnim napakam, s kratko, da ni njegovo delovanje zunaj šole v nasprotji z njegovimi besedami v šoli.

To delovanje zunaj šole se pa javlja v složnem življenji v družini in v slogi sè sovaščani.

Ni prav redek slučaj, da so učiteljevi sinovi in hčere razuzdanejši v šoli, nego drugi otroci. Kot vzrok se navaja: da se učitelj dovolj trudi z vzgojo šolskih otrok, ter da se mu domá ne ljubi ukvarjati z vzgojevanjem lastne dece.

Mogoče, da je na tem kaj resnice, a ta izgovor za učitelja je jako nečasten.

Na ta način bi tedaj duhovnik ne smel domá moliti, ker dovolj v cerkvi moli. Sramotno bi bilo za učitelja, ko bi stopivši iz šolske sobe nehal biti vzgojitelj. Ali naj bode znabiti učitelju več šola, nego lastna družina? Ne božji, ne človeški zakoni mu tega ne veleajo. Zato pa mora biti vsakemu pravemu učitelju, prvo družina, potem šola. Mogoče mu je pa v obeh biti na mestu, ne da bi katero zanemarjal. Da, prav gledé na to, kako učitelj vzgoja svojo družino, se sme od učitelja zahtevati več kakor od kakega drugega očeta — neučitelja; kajti on je po svojem stanu sposoben vzgojitelj. Zato mislim, da učitelj, ki ne izpolnjuje svojih očetovskih dolžnosti, ni pravi učitelj, ter je prav tako ukora vreden, kot oni, ki je nemaren v šoli.

Predaleč bi zašel s podrobno razpravo učiteljevih, očetovskih dolžnosti, kar bi tudi ne bilo tû na mestu; vender se pa drznem upozoriti na neke glavne napake današnjih očetov, žal tudi nekaterih učiteljev, katera napaka je pravo ognjišče družinske nesloge. Ta napaka je prepogosto in nepotrebno obiskovanje gostilnic. Gospodje tovariši me umejo, kaj hočem s tem reči. Jaz mislim ono obiskovanje, katerega naravni nasledek je pijančevanje in igra. Zdi se mi, da bi se pregrešil zoper spoštovanje do gospodov tovarišev, ako bi hotel govoriti o prežalostnih in prestrašnih nasledkih te grde in nečloveške razvade, na imetje časti in življenja; naj se mi torej dovoli le en sam prizor!

Učitelj gre po stari navadi v gostilno, začne igrati z igralci; ni posebno zbirčen, dober mu je vsak postopač, da le ima kaj „okroglega“ v žepu. V igri mu je sreča nemila —, in koliko jih je, da so z igro obogateli?! — Potem pije, da si napije pogum, ter še bolj strastno igra, dokler je popolnoma na suhem. Potem pije na kredo in pri-leze še-le pozno v noč domov. Zdaj pa gorjé obitelji, kajti ona je „kriva“, da je šel v gostilno, da je zaigral, kar je imel okroglega. Kaj se tû potem vse pripeti, ne naštevam, vender vsak vé, da je to zeló pohujšljivo. Ljudje prihajajo, poslušajo, za vsakim oglom stika kdo glavo itd. Drugi dan pridejo otroci v šolo in od ust do ust gre govorica: „Učitelj je bil sinoči pijan“ itd.

Tû pač ni treba komentara, in kdo bi se še drznil govoriti v avtoriteti tacega učitelja in o uspešnem delovanji v šoli! Tako tedaj vpliva nesloga v družini uničevalno tudi na šolo.

Prav tako živo potrebuje učitelj složnega življenja sè sovaščani, ali sploh sè soprebivalci. Kakor duhovnik, tako stoji tudi učitelj z njimi v neposredni dotiki. Šolska vzgoja mora biti v zvezi z domačo vzgojo, da je tem uspešnejša; to zahteva tudi šolski in učni red. Učitelj mora tedaj večkrat občevati sè stariši. Vrhu tega je užé po svojem prebivališči navezan na občevanje sè svojimi soprebivalci. To njegovo občevanje mora torej vzbujati v soseski mir in slogo. V ta namen naj se skrbno ogiblje vsake priložnosti, ki bi utegnila biti slogi na kvar.

Taka nevarna priložnost se mi vidi tudi politika v kraji, kjer je več političnih strank. Politika je nevhvaležen posel, posebno učitelju, ki ni vzgojitelj le ene stranke ampak vsega občinstva. Naj se on pridruži še tako pravični stranki, nasprotna stranka vender vidi v njem svojega nasprotnika, vsled česar izgubi pri njej vsakemu vzgojitelju potrebno neomenjeno zaupanje; to nezaupanje pride polagama tudi na otroke nasprotnih starišev, in vzgojitelj brez gojenčevega zaupanja — je cvet brez sadú. Tako tedaj seje učitelj sè svojo udeležbo v politiki neslogo mej prebivalstvom ter si ruši avtoriteto v šoli.

S tem pa nočem nikakor reči, da bi se učitelj ne smel kazati narodnjáka.

Učitelj, ki ne ljubi svojega národa, tudi ne more ljubiti njegove mladine!

Kakor političnik, tako naj se učitelj ne oklepa lokalnih strank, katere se nahajajo po naših trgih in večjih vaseh in katere se navadno pobijajo še z večjo strastjo in zagrizenostjo ter so vsled tega učitelju tem nevarnejše.

Tudi s posamnimi osebami naj živi učitelj v slogi; kajti okoli sebe se zbere v boji kmalo stranka. Posebno pa naj se varuje nesloge z veljavnejšimi osebami. K takim moramo prištevati v prvi vrsti duhovnika. Duhovnik in učitelj sta za občno ljudsko omiko enako veljavna faktora; ona sta oba vzgojitelja národa, in kot taka se morata vzajemno podpirati. Kakor hitro pa ni mej njima sloge, preneha tudi vzajemnost. S tem pa sama sebi vtežujeta nalogo — na kvar vkupne blaginje. Duhovniku nasprotovati samo zato, da se kaže „liberalnega“, zdi se mi za učitelja preneumno.

Naj lažje in najnavadnejše pa zabrède učitelj v neslogo na večrazrednih šolah s svojimi tovariši. Če tudi je ta nesloga mej tovariši sama ob sebi nekaj nenaravnega, vender se jej ne da odrekati možnost z ozirom na sféro njihovih interesov. Tù je treba — se vé — učiteljem velike previdnosti, posebno v manjših krajih, kjer si pridejo učitelji tudi zunaj šole v ožjo dotiko. Ne, da složno življenje mej učitelji na večrazrednicah ni kaj prav tako nemogočega, spričuje nam premnogo slučajev.

Tù je pred vsem potrebno, da se vsak učitelj natanko zavéda svojih dolžnosti in pravic, ter da se strogo ravna po tej zavesti ne opuščaje za las od svojih dolžnosti, a popuščaje od svojih pravic, ako to terja občna korist.

Največ je — se vé — pri tem pri voditelju. Ako je voditelj previden in moder mož, da vidi v svojem voditeljstvu le neko požrtvovalno nalogo v prospeh šolske mladine, ne pa lastno čast ali dobiček, narejen je velik korak k složnemu življenju. Tak voditelj si kmalu pridobi zaupanje svojih tovarišev, in to zaupanje je najboljšo poročstvo složnemu delovanju. Se vé, da je pri tem uvažati tudi mišljenje in zadržanje podložnih učiteljev. Ako so mej njimi tudi uporni elementi, potem so vse prednosti in požrtvovalnosti voditeljeve neuspešne. Pri takih razmerah mora priti do razpora; kajti še pri ugodnejših se ga ni mogoče vselej ogniti. Pa to ni še največje hudo, treba je le spor mirnim potom brez pogubnih nasledkov mej seboj poravnati. Pri tem je odločiven faktor, da kriva stran pripozna svojo krivdo; ako ne — naj se poravnanje pripusti večje oblasti. Vender pa bodi pri vsakem — kakoršnem koli razporu glavno vodilo vsakej stranki, da se ne trosi na vse strani svetá; kdor tako dela, priliva ognju olja namesti vode.

Notranji šolski prepiri raztreseni v javnost se ne poravnajo tako zlepa, kajti pri tem je odločivno tudi vnanje občinstvo, kateremu je blagor šole večkrat deveta briga, ter ima enake zdraske rado za zabavo. Na pol poravnani prepiri so pa veliko zlo; oni imajo za seboj neko animoziteto, ki se pri najmanjši priliki razplamti v veliko strast. V strasti se pa kaj kmalu prekoračijo vse meje. — Več bi še o tem govoril, a naj sklenem s temi besedami: Z ozirom na mnogokratno naštete prilike, ki se ponujajo učitelju v življenji, v pouspeševanje sloge ali buditve nesloge, dalje razmišljevale navedene neizogibljive nasledke, ki poleg zadovoljnega in srečnega ali nezadovoljnega in nesrečnega življenja zunaj šole olajšujejo ali otežujejo, da celó one onemogočujejo delovanje v šoli, smemo trditi, da je izrek „Sloga jači, nesloga tlači“ za učitelja neizmerne veljave, in da ga mora učitelj imeti kot vodilo vsemu svojemu delovanju, ako noče, da bi bilo njegovo učiteljevanje „glas vpijočega v puščavi“.